Zápis zo zasadnutia Tematickej pracovnej skupiny splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity pre monitorovanie a hodnotenie Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030

Dňa 01. 07. 2026
Účelové zariadenie ÚV SR Hotel Bôrik, Bratislava

Prítomní: Podľa prezenčnej listiny

Program zasadnutia

09:00 – 10:45 I. Blok

- Otvorenie stretnutia - *Alexander Daško, splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity, Edita Rigová, riaditeľka Odboru NP MaH, ÚSVRK*
- Sociografické mapovanie rómskych komunít (SMARK 2025) - *Ondrej Oravec, ÚSVRK*
- Rómsky mapový portál (RoMaPo) - *Lukáš Michal, ÚSVRK*
- Prístupnosť programov ranej starostlivosti pre deti z MRK: analýza bariér a skúseností z realizácie projektov - *Eva Ďuríková a Martina Kubánová* (video-prezentácia)

10:45 – 11:15 Prestávka

11:15 – 12:30 II. Blok

- Externé hodnotenie plnenia implementácie akčných plánov Stratégie za roky 2022-2024 – *Juraj Majo, ÚESA SAV*
- Príklady dobrej praxe – *Veronika Vanochová, ÚSVRK*

12:30 Záverečné slovo a uzavretie stretnutia

Moderovanie: Lenka Švecová (ÚSVRK)

Otvorenie programu: Alexander Daško, splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity
Edita Rigová, riaditeľka odboru NP Monitorovanie a hodnotenie (ÚSVRK)

Zasadnutie Tematickej pracovnej skupiny (TPS MaH) oficiálne otvorili splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity Alexander Daško a Edita Rigová, riaditeľka odboru, ktorý zastrešuje činnosť národného projektu „Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík zameraných na rómsku populáciu, predovšetkým marginalizované rómske komunity“ (MaHIP I.).

Prítomní mali počas prezentácií rečníkov možnosť položiť otázky do diskusie prostredníctvom online nástroja SLIDO, a takisto mali možnosť hlasovať v rámci zozbieraných príkladov dobrej praxe za tému, ktorá ich osobne najviac zaujíma. Na základe výsledkov hlasovania boli na záver stretnutia odprezentované dva video príklady dobrej praxe, s názvom *Inklu Story,* v poslednom bode programu.

Sociografické mapovanie rómskych komunít (SMARK 2025) – *Ondrej Oravec (ÚSVRK)*

V prvej časti predstavil Ondrej Oravec (analytik NP MaHIP I.) hlavné zistenia z posledného sociografického mapovania rómskych komunít (SMARK 2025), pričom porovnal výsledky jednotlivých

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+) v rámci Programu Slovensko 2021-2027
https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/sk

zistení s Atlasom rómskych komunít z roku 2019 (pre konkrétne prípady - viď prezentáciu). Uvedené zistenia následne otvorili širšiu diskusiu. Ako prvý sa do diskusie zapojil David Kostlán z IVP s otázkou, na základe čoho boli obcami identifikované lokality mimo intravilánu obce, ktorých obyvatelia nemajú oficiálnu adresu, a nie sú nikde registrovaní na trvalý pobyt. V tejto súvislosti prezentujúci odpovedal, že v takýchto prípadoch bolo vždy zisťované a overované, či sa lokalita nenachádza na území viacerých obcí, a či si tú istú lokalitu nezapísali ako svoju viaceré obce. V prípade, že sa obce nevedeli navzájom dohodnúť, ktorej z nich lokalita patrí, boli obce vždy dodatočne kontaktované, a v prípade nesúladu alebo rozporov to za nich vyhodnotili regionálni analytici ÚSVRK. Dodal, že smerodajným faktorom v takomto prípade bolo využívanie služieb Rómami v danej obci, pričom poukázal aj na to, že príkladom takýchto obcí boli obce Richnava a Kluknava. Ďalším prípadom sú ľudia bez domova, ktorí nemajú trvalý pobyt, no obce ich nejakých spôsobom registrujú, a majú o nich dosť dobrý prehľad, pričom závisí od motivácie a angažovanosti konkrétnej obce, či sa do mapovania chce zapojiť, alebo nie.

Druhá otázka v diskusii sa týkala realizácie prípadnej analýzy vplyvu materiálnych podmienok a typu osídlenia MRK na návštevnosť stredných škôl, na margo ktorej analytik Oravec uviedol, že takáto analýza sa zatiaľ nerealizovala. Vysvetlil tiež, že súčasný objem dát z tohtoročného mapovania SMARK 2025 je z hľadiska počtu otázok vyčerpávajúci, a pre obce bolo ich vypĺňanie náročné, v dôsledku čoho im s vypĺňaním pomáhali naši regionálni analytici. Uviedol však, že získané dáta môžu vzhľadom na počet otázok poslúžiť ako východiskový bod pre ďalšie analýzy.

Ďalšia otázka v diskusii sa vzťahovala na jednotlivé kritériá, ktoré museli obce spĺňať pre zaradenie do aktuálneho mapovania SMARK 2025. V tejto súvislosti prezentujúci uviedol, že podmienkou pre zaradenie do mapovania bolo splnenie **minimálne jedného z dvoch hlavných kritérií**, a to buď: **minimálne 30% podielu Rómov na celkovom počte obyvateľov obce**, alebo **prítomnosť lokality, kde žije 30 a viac Rómov na mieste**, ktoré je miestnymi obyvateľmi vnímané ako rómska lokalita.

Ako novinku v tohtoročnom mapovaní zároveň uviedol aj vznik kategórie tzv. pridružených obcí, do ktorej spadali obce, ktoré tieto podmienky síce formálne nespĺňali, ale poskytujú vzdelávanie Rómom zo susedných obcí, a predstavovali tak spádové obce v rámci školy. Tak ako v prípade nových obcí, ktoré sa do mapovania dostali prvý krát, sa aj tieto údaje o školách dodatočne overovali.

Na margo ďalšej otázky týkajúcej sa prípadného zohľadnenia počtu realizovaných projektov v lokalitách prezentujúci uviedol, že tento aspekt nateraz nebol v rámci doterajšieho vyhodnocovania výsledkov hodnotený, no bude predmetom ďalšej analýzy.

Následne v diskusii zaznela otázka týkajúca sa prezentovaného výsledku ohľadom neštandardného zdroja vody, ktorý využíva 2 % lokalít, a či to znamená že v tomto prípade má majoritná časť obce k dispozícii verejný vodovod. V odpovedi na túto otázku analytik Oravec uviedol, že spomínané 2% predstavujú lokality, v ktorých takýto neštandardný zdroj vody, akým je napríklad potok, využíva 100% obyvateľov a to, či majú k dispozícii verejný vodovod v obci tu nie je zohľadnené. Zdôraznil však, že naprieč lokalitami existuje veľa rôznych kombinácií využívania zdrojov pitnej vody, ktorých kvalita nie je nijako kontrolovaná.

V nadväznosti na túto otázku sa do diskusie zapojil Mário Fošnár z odboru verejného zdravotníctva MZSR, s otázkou, či sa rezort zdravotníctva bude vedieť dostať k údajom, ktoré nebudú súčasťou verejne dostupnej verzie mapovania, načo prezentujúci uviedol, že pre účely analýzy a výskumu bude úrad poskytovať aj dáta, ktoré nie sú prístupné širokej verejnosti. Rovnako doplnil že spomínané údaje za oblasť zdravotníctva verifikovala príspevková organizácia MZ SR Zdravé regióny.

Následne sa do diskusie zapojila Zuzana Polačková z Prognostického ústavu SAV so svojím komentárom, v ktorom vyzdvihla vyššiu kvalitu a presnosť dát pri novom zbere, ktorých verifikácia v rámci súčasnej verzie dosiahla úroveň ako nikdy predtým, vďaka čomu môže tohtoročné mapovanie SMARK 2025

poskytnúť obzvlášť cenné informácie. Zároveň vo svojom príspevku prezentovala svoje odporúčanie ohľadom verejnej debaty o využiteľnosti dát z nového mapovania pri prideľovaní finančných zdrojov. Vysvetlila, že Atlas rómskych komunít 2019, rovnako ako jeho predchádzajúce verzie, bol v minulosti vnímaný ako vylučujúce kritérium pre obce v prístupe k finančným zdrojom. V tomto smere však zdôraznila, že dáta z takéhoto mapovania vo svojej podstate síce predstavujú unikátny zdroj dát, ktorý však má svoje limity. Jedným z nich je, že kľúčovým zdrojom informácií v mapovaní sú samosprávy, ktoré majú rôzne postoje k riešeniu situácie s Rómami v obci, a takisto k zapojeniu do mapovania. Vysvetlila, že tieto dáta nie sú nikdy presné, a v žiadnom prípade nejde o sčítanie obyvateľstva, preto by sa pri formulovaní nového programového obdobia malo dbať na to, aby tento zdroj dát nebol vnímaný ako niečo nespochybniteľné a nemenné, ale skôr ako informatívna hodnota o vnímaní situácie týkajúcich sa rómskych komunít miestnou samosprávou.

V nadväznosti na túto odpoveď doplnil vyjadrenie pani Polačkovej aj splnomocnenec Alexander Daško, ktorý poukázal na to, že všetko závisí od inštitúcií a ľudského faktora, ako aj na to, že dáta z predchádzajúcich verzií Atlasu rómskych komunít sú niekedy obcami zaradenými do mapovania zneužívané a prispôsobované podľa ich potreby. V tomto ohľade vyjadril odporúčanie zamyslieť sa nad zjednotením postupu alebo rozhodovania, kedy je vhodné využívať dáta zo sčítania obyvateľstva, a kedy z Atlasu rómskych komunít, resp. z nového mapovania SMARK 2025. Zároveň v tejto súvislosti poukázal aj na pomerne nízky podiel žiadostí v rámci Fondu na podporu kultúry národnostných menšín, spomedzi ktorých sa iba 22% týkalo podpory rómskej kultúry, a poukázal na to, že tento pomer by sa mal zmeniť, pričom kľúčovým ukazovateľom pri posudzovaní by malo byť práve nové mapovanie SMARK 2025.

Po ňom sa do diskusie zapojila Nikola Fejková zo ZMOS, ktorá vyzdvihla aktuálnosť dát a zohľadnenie regionálnych rozdielov, a svojou otázkou nadviazala na v rámci prezentácie spomínané vzniknuté nezrovnalosti medzi súčasným a trvalým pobytom Rómov v jednotlivých obciach. V tomto smere položila otázku, či bolo zbieranie údajov zamerané aj na spôsob vysporiadania sa obcí s Rómami, ktorí sa v danej obci alebo lokalite zdržiavali bez trvalého pobytu. V odpovedi na túto otázku analytik Ondrej Oravec poukázal na súvisiace rozdiely v tom, do akej miery majú jednotlivé obce prehľad o situácii Rómov v ich obci. Vysvetlil, že zatiaľ čo niektoré obce majú o tejto situácii perfektný prehľad, tak v iných, hlavne väčších obciach a mestách tento prehľad a vôbec záujem o riešenie situácie Rómov v ich obci klesá, napriek tomu, že tá zodpovednosť za vyplnenie a správnosť údajov je na nich – teda na samotných obciach. Uviedol, že správnosť údajov a riešenie situácie pri nezrovnalostiach boli riešené vždy priamo s obcami vďaka regionálnym kanceláriám v teréne, pričom sa dával veľký pozor na to, aby sa pri vypĺňaní údajov neklamalo a podiel Rómov umelo nenafukoval. Dodal, že dôležitou pomôckou pri vypĺňaní bola možnosť porovnania dát s dátami zo SODB, ktoré poskytol ÚSVRK k dispozícii Štatistický úrad SR, a to ohľadom toho, k akej národnosti (1. alebo 2.) alebo jazyku sa Rómovia hlásia a to s detailom na adresné body.

Poslednú otázku v diskusii položil Zoltán Kovács z Úradu splnomocnenca vlády pre národnostné menšiny, ktorý sa na margo pripravovanej 2-ročnej správy o postavení národnostných menšín opýtal, či v rámci aktuálneho mapovania prebehlo aj jeho porovnanie s inými, predchádzajúcimi verziami Atlasu rómskych komunít, vrátane tej prvej. V tejto súvislosti prezentujúci odpovedal, že jednotlivé verzie Atlasov rómskych komunít nie sú plne komparatívne, nakoľko pri nich bola použitá iná metodika, a obsahujú len veľmi malý podiel rovnakých otázok, ktoré by bolo možné porovnať alebo naprieč atlasmi vyhodnotiť. Doplnil však, že nové mapovanie sa realizovalo s ohľadom na to, aby bol štruktúrou podobný poslednému Atlasu rómskych komunít 2019.

Rómsky mapový portál (RoMaPo) - *Lukáš Michal, ÚSVRK*

V ďalšej prezentácii predstavil analytik Lukáš Michal vizualizáciu rómskeho mapového portálu, ktorý bude zobrazovať dáta zo sociografického mapovania rómskych komunít (SMARK 2025). Zároveň predstavil rôzne možnosti zobrazovania dát, ktoré je možné vzájomne kombinovať a informoval, že portál by mal byť verejnosti prístupný na konci júla 2026.

V nadchádzajúcej diskusii, ktorá po prezentácii nasledovala, sa pani Nebusová za ZMOS dopytovala na príklad konkrétnej obce Letanovce, obyvatelia ktorej majú zapísaný trvalý pobyt v inej obci, než dlhodobo žijú, ako aj na spôsob riešenia a zobrazenia takýchto situácií na mapovom portáli. V odpovedi na túto otázku doplnila riaditeľka Odboru NP MaH Edita Rigová informáciu, že v súčasnom mapovaní sme sa otázkami pýtali na trvalý aj súčasný pobyt Rómov v danej obci, a vždy sa komunikovalo so susednými obcami, aby sa vyhlo dvojitému započítavaniu.

Nasledovala otázka, v ktorej sa účastníci TPS dopytovali na zámer pridať v druhej fáze NP MaH na mapu porovnávaciu vrstvu s predchádzajúcimi verziami Atlasov, vďaka čomu by bolo možné vizuálne porovnať dáta z Atlasu 2019 s výsledkami aktuálneho mapovania SMARK 2025. V tejto súvislosti analytik Michal uviedol, že táto otázka bola riešená pri vývoji portálu, no vzhľadom na fakt, že naprieč Atlasmi je zhodných minimálny počet otázok, toto riešenie z hľadiska rozpočtu v danej fáze nebolo efektívne. Preto súčasný mapový portál reflektuje len dáta z najnovšieho mapovania. Doplnil však, že v ďalšej fáze projektu je v pláne inkorporovať do mapového portálu aj dáta z ostatných mapovaní a doplniť doň aj iné funkcionality na porovnávanie. Ondrej Oravec doplnil, že znázornený mapový portál má určité predvolené kategórie, a je možné si v ňom vyrolovať zoznam premenných bez nastavovania konkrétnych parametrov a vyfiltrované dáta stiahnuť. Následne Michal doplnil, že k prezentovanému mapovému portálu sa budú robiť aj video návody k jeho používaniu.

Prístupnosť programov ranej starostlivosti pre deti z MRK: analýza bariér a skúseností z realizácie projektov - *Eva Ďuríková a Martina Kubánová* (video-prezentácia)

Na záver I. bloku sa zúčastneným členom TPS prehrala video-prezentácia k výsledkom analýzy bariér v prístupe programov ranej starostlivosti pre deti z MRK od autoriek Evy Ďuríkovej a Martiny Kubánovej, ku ktorej však kvôli neprítomnosti autoriek neprebehla žiadna nadväzujúca diskusia.

Externé hodnotenie plnenia implementácie akčných plánov Stratégie za roky 2022-2024 – *Juraj Majo, ÚESA SAV*

Po krátkej prestávke pokračovalo zasadnutie TPS II. blokom programu, ktorý začal prezentáciou Juraja Maja z Ústavu etnológie a sociálnej antropológie SAV, v ktorej stručne zhrnul kľúčové body externého hodnotenia implementácie Stratégie za roky 2022-2024. Predmetom hodnotenia bolo plnenie akčných plánov pre jednotlivé oblasti Stratégie na základe štyroch hlavných kritérií – relevantnosti, efektívnosti, dopadu a udržateľnosti. Zástupca ÚESA SAV vo svojom príspevku uviedol, že spomínaná implementácia Stratégie bola v rámci celkového hodnotenia vyhodnotená ako čiastočná, roztrieštená a slabo inštitucionalizovaná z viacerých dôvodov, najmä z dôvodu nízkej politickej a inštitucionálnej prioritizácie témy inklúzie Rómov v rezortných politikách, slabej medzirezortnej koordinácie, či pretrvávajúcej závislosti vykonávaných aktivít od externého financovania. V závere svojej prezentácie zhrnul aj niektoré odporúčania adresované jednotlivým rezortom a zástupcom inštitúcií, po ktorých už nasledovala diskusia k samotnému hodnoteniu.

V nadväznosti na tento príspevok sa v diskusii prihlásila o slovo pani Nebusová za ZMOS s konštatovaním, že pre ich potreby sú zaujímavé viaceré údaje, vrátane údajov týkajúcich sa percentuálneho podielu pozemkov, ktoré sa podarilo vysporiadať v rámci prioritnej oblasti Bývanie.

Zároveň využila priestor na pozvanie prítomných členov TPS na sekciu MRK, ktorú tvorí 17 členov vrátane rómskych starostov, na ktorej by bolo vhodné niektoré prezentované údaje a výstupy odprezentovať, načo p. Majo uviedol, že je otvorený účasti autorského tímu z ÚESA SAV, ak to bude z časového hľadiska čo i len trochu možné. Zároveň na margo tejto reakcie zaznela doplňujúca informácia od riaditeľky Odboru NP MaH, že v prípade akýchkoľvek otázok k prezentovanej téme ich bude možné smerovať aj priamo na ňu, a budú preposlané autorskému tímu.

Príklady dobrej praxe – *Veronika Vanochová, ÚSVRK*

Posledným bodom programu bola prezentácia analytičky Veroniky Vanochovej, ktorá bola venovaná predstaveniu mapovania príkladov dobrej praxe. Súčasťou prezentácie bolo predstavenie samotnej metodiky zberu dát, postupnosti krokov v procese mapovania, výberu cieľovej skupiny, s ktorou boli za jednotlivé oblasti Stratégie robené kvalitatívne individuálne alebo skupinové rozhovory, ako aj popis zvolených kritérií, na základe ktorých boli uvedené príklady vyhodnocované a vybrané ako príklady dobrej praxe.

Následne sa k prezentovanej téme otvorila diskusia, v ktorej sa Zuzana Polačková z Prognostického ústavu SAV spýtala, či je možné naprieč jednotlivými príkladmi identifikovať niektoré opakujúce sa charakteristiky alebo vzorce, ktoré by jednotlivé príklady spájali, ako napríklad hustota siete podporných organizácií, a podobne. V odpovedi na túto otázku prezentujúca odpovedala, že prítomnosť a podpora rôznych organizácií bola naprieč viacerými príkladmi naozaj veľmi citeľná, a ako príklad takejto organizácie uviedla neziskovú organizáciu Človek v ohrození. Vysvetlila, že práve takáto spolupráca a sieťovanie organizácií napomáha ku komplexnosti a udržateľnosti jednotlivých aktivít do budúcna, pričom to najpodstatnejšie spomedzi všetkých príkladov je okrem samotnej udržateľnosti a participatívnosti aj merateľný dopad na cieľovú skupinu. Zároveň vo svojej odpovedi poukázala na to, že širšej analýze príkladov dobrej praxe sa bude projekt venovať aj v druhej fáze, súčasťou ktorého bude aj výstup vo forme publikácií k jednotlivým témam.

Poslednú otázku v diskusii položila Barbora Vavrová z Inštitútu pre výskum práce a rodiny, ktorá sa pýtala na rolu, akú zohral ÚSVRK pri zbieraní príkladov dobrej praxe, a teda konkrétne na to, či boli cieľom zbierania vlastné aktivity úradu, alebo išlo všeobecne o zber príkladov dobrej praxe nezávisle od typu projektov alebo organizácie, ktorá aktivity iniciovala. V tejto súvislosti jej prezentujúca vysvetlila, že vo všeobecnosti bolo cieľom autorov poukázať na jednotlivé aktivity mimo Úradu splnomocnenca, no do konečného výberu sa dostali aj aktivity realizované Úradom. V každom prípade však nešlo o cielenú propagáciu aktivít realizovaných Úradom, ale smerom von. Na záver diskusie sa odprezentovali dve videá, ktoré vznikli ako výstupy aktivity, a ktoré sa v online hlasovaní umiestnili na prvých dvoch miestach, a to video o projekte InTYMYta a vzdelávaní nízkomotivovaných žiakov zo ZŠ Ždaňa.

Záver

Zasadnutie pracovnej skupiny ukončila riaditeľka odboru NP Monitorovanie a hodnotenie Edita Rigová poďakovaním za účasť na TPS a podnetnú diskusiu. Zároveň vyzvala všetkých prítomných členov zasadnutia, aby v prípade akýchkoľvek návrhov na zlepšenie organizácie zasadnutí, prípadne iných otázok, tieto návrhy smerovali na ňu kedykoľvek po skončení TPS.

V Bratislave, dňa 8. 7. 2026

Edita Rigová
riaditeľka odboru NP Monitorovanie a hodnotenie